

การแข่งขันเคมีโอลิมปิก สอว. ครั้งที่ 9
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

30 เมษายน 2556

เวลา 08:00 - 13:00 น.

ข้อสอบภาคทฤษฎี

เลขประจำตัวสอบ.....

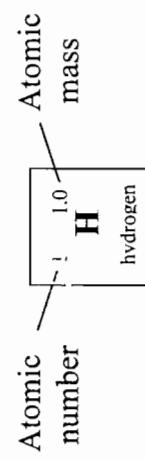
ศูนย์ สอว. ....

ตารางธาตุ

VIIIA

		Transition Elements																																	
		IIIA		IVA		VA		VIA		VIIA		VIIIA																							
1	1.0 H hydrogen	5	10.8 B boron	6	12.0 C carbon	7	14.0 N nitrogen	8	16.0 O oxygen	9	19.0 F fluorine	10	20.2 Ne neon																						
13	27.0 Al aluminum	14	28.1 Si silicon	15	31.0 P phosphorus	16	32.1 S sulfur	17	35.5 Cl chlorine	18	39.9 Ar argon																								
		IIIB		IIB		IB		IIB																											
19	39.1 K potassium	20	40.1 Ca calcium	21	45.0 Sc scandium	22	47.9 Ti titanium	23	50.9 V vanadium	24	52.0 Cr chromium	25	54.9 Mn manganese	26	55.8 Fe iron	27	58.9 Co cobalt	28	58.7 Ni nickel	29	63.5 Cu copper	30	65.4 Zn zinc												
37	85.5 Rb rubidium	38	87.6 Sr strontium	39	88.9 Y yttrium	40	91.2 Zr zirconium	41	92.9 Nb niobium	42	95.9 Mo molybdenum	43	98.9 Tc technetium	44	101.1 Ru ruthenium	45	102.9 Rh rhodium	46	106.4 Pd palladium	47	107.9 Ag silver	48	112.4 Cd cadmium	49	114.8 In indium	50	118.7 Sn tin	51	121.8 Sb antimony	52	127.6 Te tellurium	53	126.9 I iodine	54	131.3 Xe xenon
55	132.9 Cs cesium	56	137.3 Ba barium	57	138.9 La lanthanum	72	178.5 Hf hafnium	73	180.9 Ta tantalum	74	183.9 W tungsten	75	186.2 Re rhenium	76	190.2 Os osmium	77	192.2 Ir iridium	78	195.1 Pt platinum	79	197.0 Au gold	80	200.6 Hg mercury	81	204.4 Tl thallium	82	207.2 Pb lead	83	209.0 Bi bismuth	84	(209) Po polonium	85	(210) At astatine	86	(222) Rn radon
87	(223) Fr francium	88	(226) Ra radium	89	(227) Ac actinium	104	(261) Rf rutherfordium	105	(262) Ha hahnium	106	(263) Unh unnilheptium	107	(262) Uns unnilseptium	108	(265) Uno unniloctium	109	(266) Une unnilennium	110	(269) Uun ununilium	111	(272) Uuu unununium	112	(277) Uub ununbium												

		Lanthanide series																									
58	140.1 Ce cerium	59	140.9 Pr praseodymium	60	144.2 Nd neodymium	61	(145) Pm promethium	62	150.0 Sm samarium	63	152.0 Eu europium	64	157.3 Gd gadolinium	65	158.9 Tb terbium	66	162.5 Dy dysprosium	67	164.9 Ho holmium	68	167.3 Er erbium	69	168.9 Tm thulium	70	173.0 Yb ytterbium	71	175.0 Lu lutetium
		Actinide series																									
90	232.0 Th thorium	91	231.0 Pa protactinium	92	238.0 U uranium	93	237.0 Np neptunium	94	(244) Pu plutonium	95	(243) Am americium	96	(247) Cm curium	97	(247) Bk berkelium	98	(251) Cf californium	99	(254) Es einsteinium	100	(257) Fm fermium	101	(258) Md mendelevium	102	(255) No nobelium	103	(256) Lr lawrencium

คำชี้แจงการสอบภาคทฤษฎี

- ข้อสอบมีจำนวน 12 ข้อ คะแนนรวมทั้งหมด 120 คะแนน คิดเป็น 60% เวลาสอบ 08:00-13:00 น. (5 ชั่วโมง) ประกอบด้วย
  - ข้อสอบภาคทฤษฎี 1 ชุด จำนวน 14 หน้า (ไม่รวมปก)
  - กระดาษคำตอบภาคทฤษฎี 1 ชุด จำนวน 23 หน้า (ไม่รวมปก)
- เขียนเลขประจำตัวสอบและศูนย์ สอน. ลงหน้าปกข้อสอบภาคทฤษฎี และกระดาษคำตอบภาคทฤษฎีทุกหน้า
- ให้ลงมือทำข้อสอบได้เมื่อกรรมการคุมสอบประกาศให้ “ลงมือทำ” เมื่อประกาศว่า “หมดเวลา” นักเรียนต้องหยุดทำข้อสอบทันที และรวบรวมกระดาษคำถามและกระดาษคำตอบวางไว้บนโต๊ะก่อนออกจากห้องสอบ
- ให้เขียนตอบในกระดาษคำตอบด้วยปากกาสีน้ำเงินหรือดำเท่านั้น และเขียนให้ตรงกับข้อและเขียนในกรอบที่กำหนดให้ กรณีเขียนผิดให้ขีดฆ่าและเขียนใหม่ให้ชัดเจน ห้ามลบด้วยน้ำยาลบคำผิด การทศหรือขีดเขียนอื่นใดให้ทำในกระดาษคำถามเท่านั้น
- โจทย์คำนวณให้แสดงวิธีทำตามที่โจทย์กำหนด กรณีคำตอบที่เป็นตัวเลข ต้องคำนึงถึงเลขนัยสำคัญ
- ห้ามยืมเครื่องเขียน เครื่องคิดเลข ผู้อื่นใช้โดยเด็ดขาด
- ห้ามนักเรียนนำเอกสารใดๆ เข้าหรือออกจากห้องสอบโดยเด็ดขาด
- ในระหว่างการสอบ นักเรียนสามารถรับประทานอาหารว่างที่วางไว้ให้บนโต๊ะได้
- ห้ามคุยหรือปรึกษากันในช่วงเวลาสอบ หากฝ่าฝืนจะถือว่าทุจริตในการสอบ **กรณีทุจริตใดๆ ก็ตาม นักเรียนจะหมดสิทธิ์ในการแข่งขันและจะถูกให้ออกจากห้องสอบทันที**

ข้อมูลที่กำหนดให้

1 atm	=	760 mm Hg
0 °C	=	273 K
1 calorie	=	4.18 Joules
1 Faraday	=	96,500 Coulombs mol ⁻¹ (J V ⁻¹ mol ⁻¹)
1 Coulomb	=	1 Ampere * second
ค่าคงที่ของแก๊ส, R	=	0.082 dm ³ atm mol ⁻¹ K ⁻¹ = 8.314 J mol ⁻¹ K ⁻¹

โจทย์ข้อที่ 1 (6 คะแนน)

ผู้ที่ผ่านการอดฟันด้วยวัสดุแบบอัลลอย เมื่อเคี้ยวแผ่นอะลูมิเนียมฟอยล์ (Al-foil) จะทำให้เกิดการเสียวฟันได้ เนื่องจากเกิดการส่งกระแสระหว่างขั้วไฟฟ้า คืออะลูมิเนียมและวัสดุอุดฟันซึ่งเป็นอัลลอยของ Sn, Ag และ Hg โดยมีน้ำลายเป็นอิเล็กโทรไลต์

<u>Reduction half-reaction (25 °C)</u>	<u>E⁰ (V)</u>
$\text{Al}^{3+}(\text{aq}) + 3\text{e}^- \rightarrow \text{Al}(\text{s})$	-1.66
$\text{Sn}^{2+}(\text{aq}) + 2\text{e}^- \rightarrow \text{Sn}(\text{s})$	-0.14
$\text{Ag}^+(\text{aq}) + \text{e}^- \rightarrow \text{Ag}(\text{s})$	+0.80
$\text{Hg}^{2+}(\text{aq}) + 2\text{e}^- \rightarrow \text{Hg}(\text{l})$	+0.85
$\text{O}_2(\text{g}) + 4\text{H}^+(\text{aq}) + 4\text{e}^- \rightarrow 2\text{H}_2\text{O}(\text{l})$	+1.23
$\text{O}_3(\text{g}) + 2\text{H}^+(\text{aq}) + 2\text{e}^- \rightarrow \text{O}_2(\text{g}) + \text{H}_2\text{O}(\text{l})$	+2.07

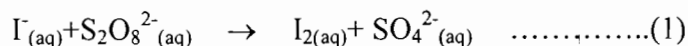
- 1.1 (3 คะแนน) จงเขียนสมการแสดงครึ่งปฏิกิริยาที่ขั้วไฟฟ้า และปฏิกิริยารวมของเซลล์กัลวานิกและค่า E⁰ รวมที่เกิดจากปรากฏการณ์ดังกล่าว พร้อมอธิบายว่าเหตุใดจึงต้องเลือกเกิดครึ่งปฏิกิริยาที่แต่ละขั้วไฟฟ้า
- 1.2 (3 คะแนน) กรณีที่ไอออนที่เกิดจากขั้วแอโนดมีความเข้มข้น $1.0 \times 10^{-8} \text{ M}$ ความดันของ $\text{O}_2 = 0.10 \text{ atm}$ และน้ำลายมี $\text{pH} = 7$ จงคำนวณความต่างศักย์ที่เกิดขึ้นที่อุณหภูมิร่างกาย 37 °C

พื๖๖
 E electrode potential
 ΔE พื๖๖ cell พื๖๖ E_{cell}

เลขประจำตัวสอบ .....

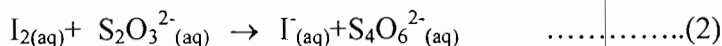
โจทย์ข้อที่ 2 (10 คะแนน)

ในการทดลองเพื่อศึกษาปฏิกิริยาระหว่างไอโอดีนไดออดอน (I^-) กับเปอร์ออกซิไดซัลเฟตไดออดอน ($S_2O_8^{2-}$) ดังสมการ

ซึ่งมีกฎอัตราเร็วของปฏิกิริยาเป็น $Rate = k [I^-]^m [S_2O_8^{2-}]^n = -\Delta [S_2O_8^{2-}] / \Delta t$
 จะทำการติดตามการเปลี่ยนแปลงของสารตั้งต้นในช่วงเวลาสั้นๆ คือ วัดเวลาที่บางส่วนของ $S_2O_8^{2-}$ เกิดปฏิกิริยาไปและได้ผลิตภัณฑ์เป็น I_2

วิธีทดลองคือ เติม $S_2O_3^{2-}$ ลงในสารละลายตั้งต้นในปริมาณเล็กน้อยและคงที่ (limiting reagent) รวมทั้งเติมน้ำแป้งลงไปด้วย ซึ่ง $S_2O_3^{2-}$ จะทำปฏิกิริยากับ I_2 ที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาสมการ (1) อย่างรวดเร็ว ดังสมการ (2)

เมื่อ $S_2O_3^{2-}$ เกิดปฏิกิริยาจนหมด I_2 ที่เกิดเพิ่มจากปฏิกิริยาสมการ (1) ที่อาจอยู่ในรูปไตรไอโอดีน (I_3^-) ในสารละลายจะเกิดเป็นสารประกอบเชิงซ้อนกับแป้งได้เป็นสารประกอบเชิงซ้อนสีน้ำเงิน ซึ่งถือว่าเป็นจุดยุติของการทดลอง

- 2.1 (1 คะแนน) จงดุลสมการ (1) และ (2)
- 2.2 (0.5 คะแนน) เมื่อมีสีน้ำเงินเกิดขึ้น (จุดยุติ) จำนวน โมลของ $S_2O_8^{2-}$ ที่ทำปฏิกิริยาจะเป็นสัดส่วนเท่าใดของจำนวนโมลทั้งหมดของ $S_2O_3^{2-}$ ที่เติมลงไป
- 2.3 (8.5 คะแนน) ในการทดลองหาอันดับของปฏิกิริยาและค่าคงที่อัตราที่อุณหภูมิห้องได้ผลการทดลองดังนี้

การทดลองครั้งที่	ความเข้มข้นเริ่มต้นในสารละลายผสม (M)			$\Delta [S_2O_8^{2-}]$ (M)	Δt (sec)	อัตราการเกิดปฏิกิริยา
	$[I^-]$	$[S_2O_8^{2-}]$	$[S_2O_3^{2-}]$			
1	0.080	0.028	0.002		35	
2	0.080	0.020	0.002		53	
3	0.056	0.040	0.002		33	
4	0.024	0.040	0.002		95	

เลขประจำตัวสอบ .....

โพธิ์ผุย ขนลาย

2.3.1 จงเติมค่าความเข้มข้นของ $S_2O_8^{2-}$ ที่ใช้ไป และ อัตราการเกิดปฏิกิริยา (Rate of reaction) ลงในช่องว่างของตาราง พร้อมแสดงวิธีคิดของการทดลองครั้งที่ 1

2.3.2 จากตารางที่กำหนด จงคำนวณหา

- อันดับของปฏิกิริยา m, n
- ค่าคงที่อัตรา (k) ของการทดลองครั้งที่ 4 โพธิ์ผุย ขนลาย

โจทย์ข้อที่ 3 (3 คะแนน) โพธิ์ผุย ขนลาย

ธาตุกัมมันตรังสีชนิดหนึ่งหลังจากสลายตัวอย่างต่อเนื่อง 5 ขั้นตอน ได้ผลิตภัณฑ์เป็น $^{226}_{88}\text{Ra}$ ถ้าแต่ละขั้นของอนุกรมการสลายตัวดังกล่าว ปล่อยอนุภาคแอลฟาหรือบีตาชนิดใดชนิดหนึ่งเท่านั้น จงเขียนสัญลักษณ์นิวเคลียร์ของธาตุกัมมันตรังสีเริ่มต้นที่มีเลขมวลและเลขอะตอมตรงกับธาตุที่ปรากฏในตารางธาตุ

โจทย์ข้อที่ 4 (10 คะแนน)

A และ B เป็นของแข็งที่สามารถหลอมรวมกันเป็นสารละลายและสร้าง phase diagram ประเภทที่ทำให้เกิดจุดยูเทคติก จากการนำสารตัวอย่าง (1-7) ที่มี A และ B ผสมกันในปริมาณต่าง ๆ ไปหาจุดหลอมเหลว ได้ผลดังนี้

สารตัวอย่าง	1	2	3	4	5	6
A (% w/w)	0	10	20	60	80	100
จุดหลอมเหลว (°C)	50	45	40	40	50	60

40

30

4.1 (1 คะแนน) จงเขียน phase diagram ระหว่างอุณหภูมิ ณ จุดหลอมเหลว และ % w/w ของ A พร้อมทั้งแสดงรายละเอียดใน diagram *ขอพ่อไม่มีบอกให้ sketch plot graph*

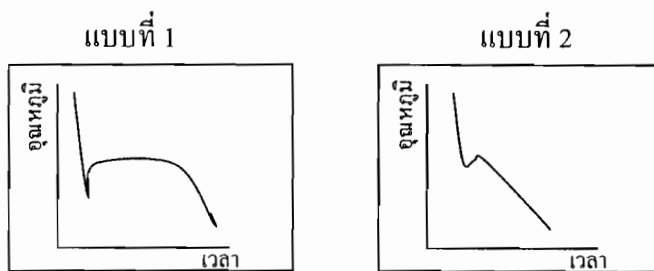
4.2 (8 คะแนน) นำของแข็ง A 90.0 กรัม ผสมกับของแข็ง B 10.0 กรัม แล้วทำให้อุณหภูมิลดลงเป็น 70 °C สารทั้งหมดจะหลอมเหลวรวมกัน จากนั้นค่อย ๆ ลดอุณหภูมิลงมา ที่อุณหภูมิใดเริ่มมีของแข็งเกิดขึ้น และของแข็งที่เกิดขึ้นคือสารใด ~~ใด~~

- 4.2.1 เมื่อลดอุณหภูมิต่อลงมาจนถึง 40 °C จะได้ระบบที่มี 2 phase
 มี solid phase เท่าใด
 มี liquid phase เท่าใด
 ใน solid phase มี A(s) เท่าใด
 ใน liquid phase มี A(l) เท่าใด

4.2.2 ถ้าต้องการให้ระบบส่วนที่เป็น liquid phase มี A เหลือ 50 % w/w ต้องลดอุณหภูมิลงมาถึงเท่าใด

4.2.3 ถ้าลดอุณหภูมิลงมาจาก 50 °C เป็น 40 °C จะเกิดของแข็งเพิ่มขึ้นเท่าใด

4.3 (1 คะแนน) กำหนด cooling curve 2 แบบ ดังนี้

สารตัวอย่างใด/มี cooling curve ตามแบบที่ 1

โจทย์ข้อที่ 5 (5 คะแนน)

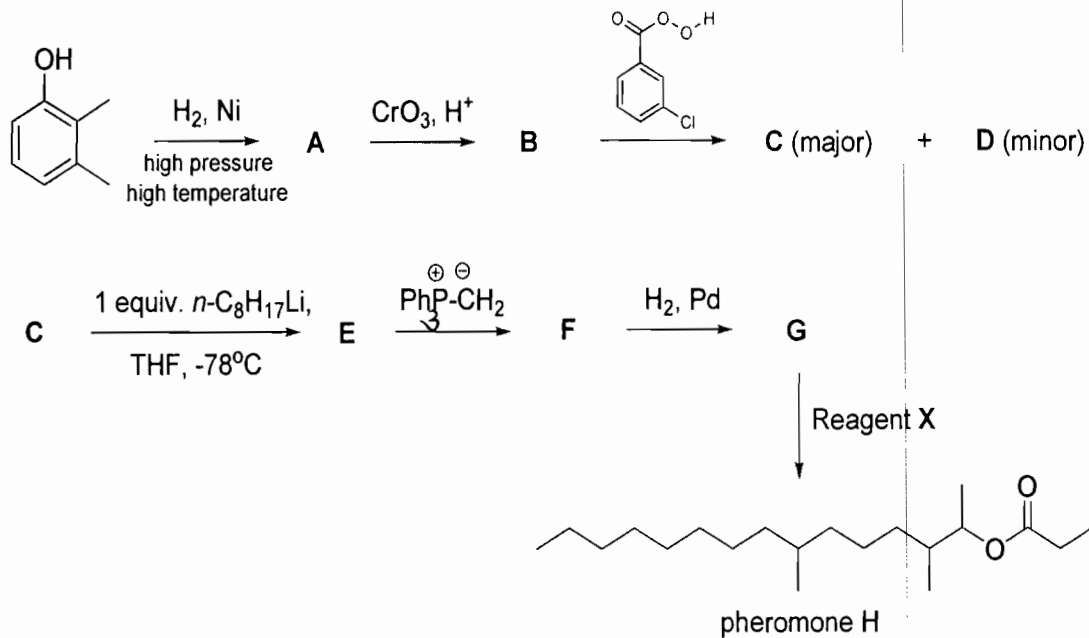
A(g) ทำปฏิกิริยากับ B(g) ได้ A₂B(g) เพียงชนิดเดียว

ที่ 300 K นำ A(g) และ B(g) อย่างละ 10 mol ใส่ในภาชนะปิดขนาด 20 L แยกกัน เมื่อต่อท่อให้แก๊สทั้งสองผสมกันและเกิดปฏิกิริยาสมบูรณ์ พบว่าอุณหภูมิไม่เปลี่ยนแปลง จงคำนวณความดันรวมของแก๊สผสมและความดันย่อยของแก๊สแต่ละชนิด

เลขประจำตัวสอบ .....

ANSWER IN ENGLISH OR THAI

Problem 6 (10 points) Sawflies are major pests for pine forests. In search for effective insecticides (chemical to kill them), a sawfly pheromone **H** was isolated. A university student had successfully synthesized **H** using the reaction sequence below.

The student found that compound **C** was formed as a major product together with compound **D** as a minor product. When only **C** was treated further with 1-octyl lithium, **E** was obtained. When **E** was treated with a solution of 2,4-dinitrophenylhydrazine, yellow precipitates were observed. Compound **E** can be converted to **F** and then **G** which was 3,7-dimethyl-2-pentadecanol.

- 6.1 (6.5 points) Show the structures of compounds **A** to **G**.
- 6.2 (1 point) What is the structure of Reagent **X** used for the last transformation?
- 6.3 (1 point) What is the number of all possible stereoisomers for pheromone **H**?
- 6.4 (1.5 points) Draw the structure of the (~~2S~~,3S,7R)-**H** isomer.

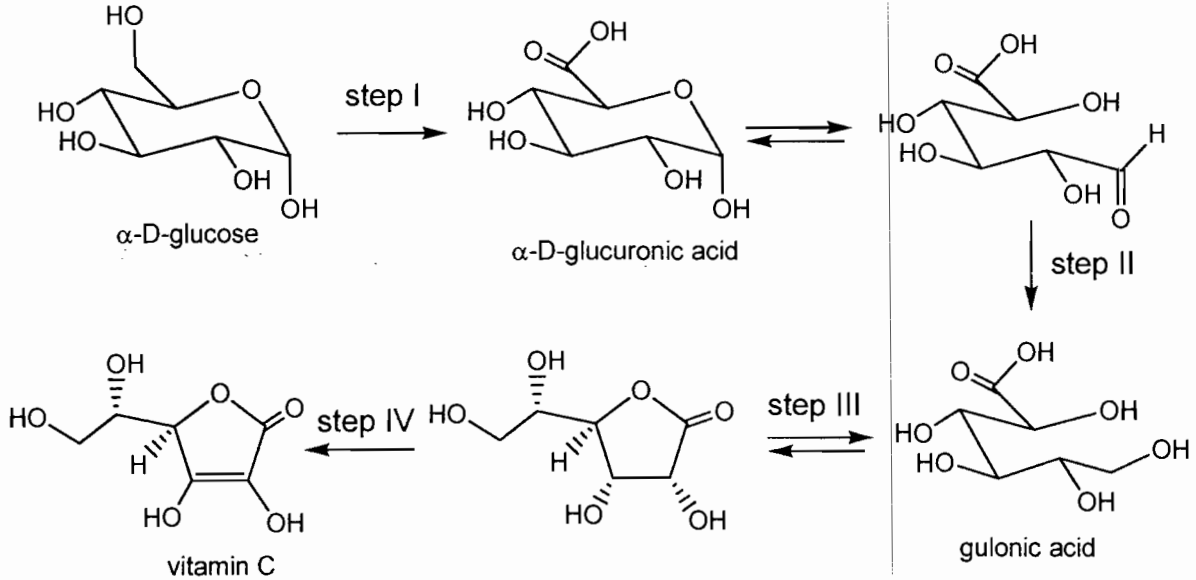
2R

เลขประจำตัวสอบ .....

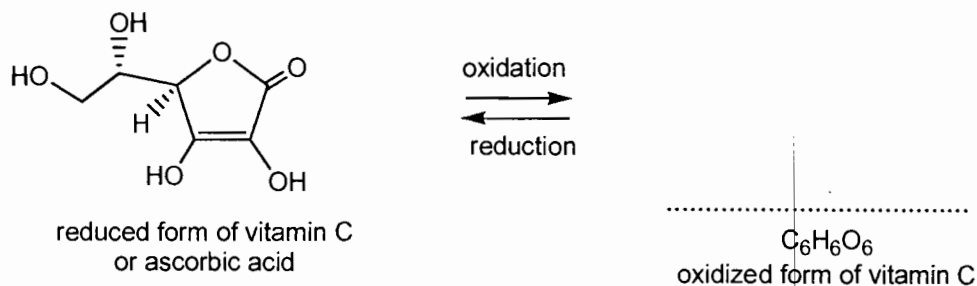

ANSWER IN ENGLISH OR THAI

Problem 7 (12 points) Vitamin C or ascorbic acid is made in nature from α -D-glucose according to the following equations.

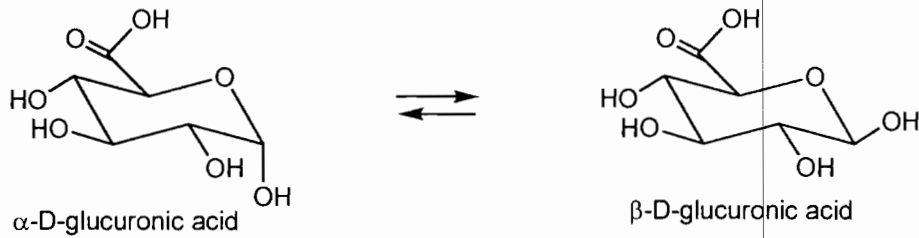

- 7.1 (4 points) Name the type of reaction for each step, as an oxidation or a reduction. If it is not a redox reaction, define that reaction as substitution, addition, or elimination. Suggest a common laboratory reagent for each step. If none of the laboratory reagent is applicable, give an explanation.
- 7.2 (2 points) Provide a reaction mechanism for the transformation in step III.
- 7.3 (2 points) Vitamin C is also called **ascorbic acid**, although no carboxylic acid functional group is present in the structure. Identify the most acidic proton for ascorbic acid and write its conjugate base with a brief explanation.
- 7.4 (1 point) Vitamin C is a powerful natural anti-oxidant, suggest a structure of the oxidized form in nature of vitamin C in the equation below.

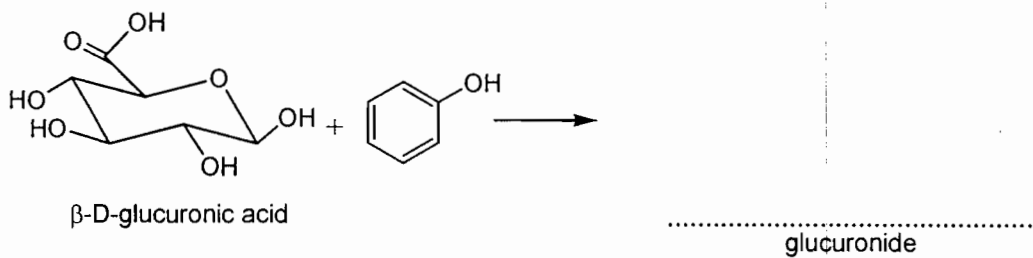

เลขประจำตัวสอบ .....

7.5 (2 point) D-glucuronic acid, one of a precursor for the formation of vitamin C, is found widely in plants and animals in α and β -forms. Show a reaction mechanism for the interconversion of α and β -forms.

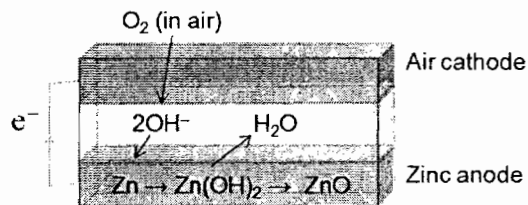
7.6 (1 point) D-glucuronic acid can detoxify poisonous HO-containing compounds to form glucuronides which are water soluble and can be excreted in urine. Suggest a structure of a glucuronide (and reaction mechanism for its formation) when β -D-glucuronic reacts with a phenol.

เลขประจำตัวสอบ .....

โจทย์ข้อที่ 8 (9 คะแนน)

แบตเตอรี่สังกะสี-อากาศ (แสดงผังแผนภาพ) เป็นแบตเตอรี่ที่มีน้ำหนักเบา และอัดไฟใหม่ได้ มีสังกะสีเป็นแอโนดและออกซิเจนในอากาศเป็นแคโทด

8.1 (1.5 คะแนน) จงเขียนสมการครึ่งปฏิกิริยา และปฏิกิริยารวมของแบตเตอรี่สังกะสี-อากาศ

8.2 (2.5 คะแนน) จงคำนวณ emf มาตรฐานที่ 25°C

	ΔH_f° (kJ/mol)	ΔG_f° (kJ/mol)	S° (J/K.mol)
O	249.4	230.1	160.9
O ₂	0	0	205.0
Zn	0	0	41.6
Zn ²⁺	-152.4	-147.2	106.5
ZnO	-348.0	-318.2	43.9

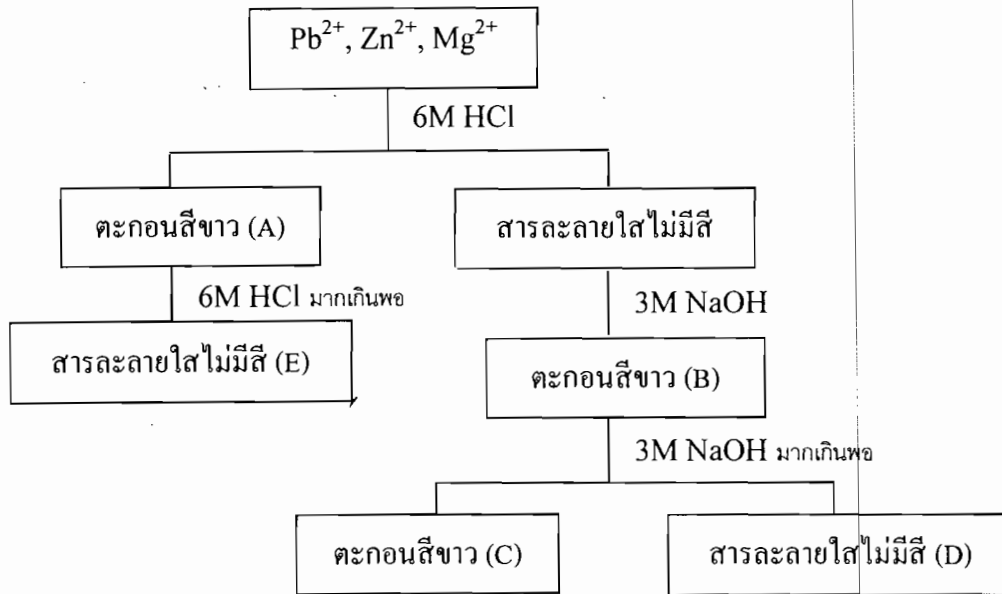
8.3 (1.5 คะแนน) จงคำนวณ emf เมื่อความดันย่อยของออกซิเจนเป็น 0.30 atm

8.4 (3.5 คะแนน) ถ้าต้องการให้แบตเตอรี่สังกะสี-อากาศ มีกระแส 2.0×10^5 A อย่างต่อเนื่อง จะต้องผ่านอากาศปริมาตรกี่ลิตรต่อวินาทีเข้าไปในแบตเตอรี่ ที่อุณหภูมิ 25°C ความดันบรรยากาศ 1 atm (ที่ความดันบรรยากาศ 1 atm อากาศประกอบด้วย O₂ ร้อยละ 20 โดยปริมาตร)

เลขประจำตัวสอบ .....

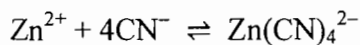
โจทย์ข้อที่ 9 (23 คะแนน)

สารละลายตัวอย่างชนิดหนึ่งประกอบด้วยไอออนโลหะ 3 ชนิด ผสมกัน ได้แก่ Pb^{2+} , Zn^{2+} และ Mg^{2+} เมื่อทดสอบปฏิกิริยาการตกตะกอนได้ผลดังแผนภาพ

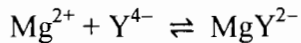
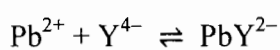

การหาปริมาณ Pb^{2+} , Zn^{2+} และ Mg^{2+} ที่ผสมกันในสารละลายตัวอย่างทำโดยไทเทรตกับ EDTA หรือ ethylenediaminetetraacetic acid (Y^{4-}) ซึ่งเป็นสารคีเลตที่สามารถเกิดเป็นสารเชิงซ้อนกับไอออนโลหะได้หลายชนิด โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เติมสารละลาย NaCN มากเกินพอลงในสารละลายตัวอย่างจะเกิดปฏิกิริยาดังนี้

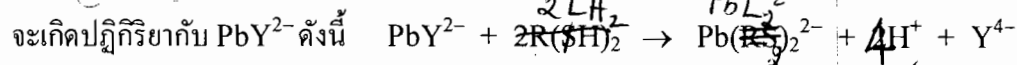

จากนั้นไทเทรตหาปริมาณ Pb^{2+} และ Mg^{2+} ด้วยสารละลายมาตรฐาน EDTA ปฏิกิริยาการไทเทรตเป็นดังนี้

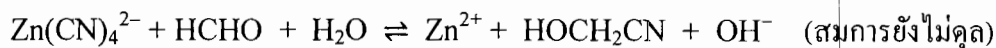
ขั้นที่ 2 นำสารละลายผสมในขั้นที่ 1 มาเติมสารละลาย 2,3-dimercapto-1-propanol

$(CH_2SHCH_2SH)CH_2OH$ หรือเขียนแบบย่อเป็น $R(SH)_2$ ซึ่งเป็นลิแกนด์อีกชนิดหนึ่ง โดย $R(SH)_2$

จากนั้นหาปริมาณ Y^{4-} ที่เกิดจากปฏิกิริยาข้างต้นโดยการไทเทรตด้วยสารละลายมาตรฐาน Mg^{2+}

ขั้นที่ 3 นำสารละลายผสมในขั้นที่ 2 มาเติม formaldehyde เกิดปฏิกิริยาดังนี้

จากนั้นหาปริมาณ Zn^{2+} ที่เกิดจากปฏิกิริยาข้างต้นโดยการไทเทรตด้วยสารละลายมาตรฐาน EDTA

เลขประจำตัวสอบ .....

- 9.1 (2.5 คะแนน) จงระบุสูตรของ A, B, C, D และ E
- 9.2 (0.5 คะแนน) จงระบุ geometry ของสาร E
- 9.3 (2 คะแนน) จงเรียงลำดับค่า K_f (formation constant) ของสารเชิงซ้อนต่อไปนี้จากมากไปน้อย
 PbY^{2-} , $Zn(CN)_4^{2-}$, $Pb(RS)_2^{2-}$, $Zn(RS)_2^{2-}$, ZnL_2^{2-}
- 9.4 (1 คะแนน) จงดุลสมการต่อไปนี้

$$Zn(CN)_4^{2-} + HCHO + H_2O \rightleftharpoons Zn^{2+} + HOCH_2CN + OH^-$$
- 9.5 (6 คะแนน) จงคำนวณร้อยละโดยมวล (%w/w) ของ Pb^{2+} , Zn^{2+} และ Mg^{2+} ในสารละลายตัวอย่าง
 0.400 g เมื่อทำการทดลองดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โดย
 ขั้นที่ 1 ใช้สารละลายมาตรฐาน EDTA 0.0200 mol/L ปริมาตร 40.00 mL
 ขั้นที่ 2 ใช้สารละลายมาตรฐาน Mg^{2+} 0.00750 mol/L ปริมาตร 15.00 mL
 ขั้นที่ 3 ใช้สารละลายมาตรฐาน EDTA 0.0200 mol/L ปริมาตร 25.00 mL
- 9.6 (1.5 คะแนน) หากต้องการหาปริมาณ Mg^{2+} เท่านั้นโดยการไทเทรตกับ EDTA เพียง 1 ขั้น จะทำอย่างไร
- 9.7 (7 คะแนน) การไทเทรตระหว่างไอออนโลหะกับสารละลายมาตรฐาน EDTA ต้องควบคุมให้ pH คงที่ เพื่อให้ EDTA ทำปฏิกิริยากับไอออนโลหะได้สมบูรณ์ เช่น การไทเทรต Zn^{2+} ในขั้นที่ 3 ต้องมี pH เป็น 5.5 ส่วนการไทเทรตหาปริมาณ Y^{4-} ด้วยสารละลายมาตรฐาน Mg^{2+} ในขั้นที่ 2 ต้องมี pH เป็น 10.0
- 9.7.1 ถ้าต้องการเตรียมสารละลายบัฟเฟอร์ pH 5.5 เพื่อใช้ในการไทเทรต Zn^{2+} จะต้องใช้บัฟเฟอร์ของสารคู่ใดต่อไปนี้ จึงจะมีความจุของบัฟเฟอร์ (buffer capacity) สูงที่สุด
 acetic acid / sodium acetate
 lactic acid / sodium lactate
 potassium hydrogen phthalate / potassium phthalate
 sodium dihydrogen phosphate / sodium hydrogen phosphate
- 9.7.2 ถ้าต้องการเตรียมสารละลายบัฟเฟอร์ pH 10.0 ปริมาตร 250 mL ซึ่งประกอบด้วย NH_3 2.0 M และ NH_4Cl จงคำนวณปริมาตรของสารละลาย NH_3 เข้มข้น 28 % โดยมวล (ความหนาแน่น 0.88 g/mL) และน้ำหนักของ NH_4Cl ที่ต้องใช้

เลขประจำตัวสอบ .....

กำหนดค่าคงที่สมดุลการแตกตัวของกรดบางชนิด ดังนี้

		K_{a1}	K_{a2}	K_{a3}
Acetic acid	CH_3COOH	1.8×10^{-5}		
Lactic acid	$\text{CH}_3\text{CHOHCOOH}$	1.4×10^{-4}		
Phthalic acid	$\text{C}_6\text{H}_4(\text{COOH})_2$	1.1×10^{-3}	3.9×10^{-6}	
Phosphoric acid	H_3PO_4	7.5×10^{-3}	6.2×10^{-8}	4.2×10^{-13}
Ammonium ion	NH_4^+	5.6×10^{-10}		

9.8 (2.5 คะแนน) ในทางการแพทย์ ผู้ป่วยที่มีโลหะหนักในเลือด จะได้รับการรักษาโดยใช้สารผสมที่มีชื่อสามัญทางยาว่า DIMERCAPROL INJECTION, USP ซึ่งฉลากยาระบุดังนี้

BAL (2,3-dimercapto-1-propanol) 10% w/w, Benzyl Benzoate 20% w/w in Peanut Oil

แพทย์จะรักษาโดยการฉีดยานี้เข้าเส้นเลือด โดยสารออกฤทธิ์คือ BAL จะเกิดสารเชิงซ้อนกับโลหะหนัก และถูกขับออกทางปัสสาวะ สมมติว่าโลหะหนักทุกชนิดเกิดสารเชิงซ้อนกับ BAL ได้ในทำนองเดียวกับโลหะตะกั่วและประสิทธิภาพการรักษาของยานี้เป็น 100%

การฉีดยา 1000 mg จะกำจัดโลหะหนักในเลือดได้เท่าใด

เลขประจำตัวสอบ .....

โจทย์ข้อที่ 10 (10 คะแนน)

Platinum เป็นโลหะที่มีการใช้งานอย่างแพร่หลาย เช่น ทำเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา ขั้วไฟฟ้า และเครื่องประดับ Cisplatin มีชื่อทางเคมีว่า *cis*-diamminedichloroplatinum(II) เป็นสารประกอบสี่เหลี่ยม มีสมบัติยับยั้งเซลล์มะเร็ง จึงนำมาใช้เป็นยาต้านมะเร็ง

- 10.1 (1 คะแนน) จงเขียนโครงสร้างสามมิติของ cisplatin
- 10.2 (2 คะแนน) จงเขียนแผนภาพการแยกระดับพลังงานของ d-orbital ของ cisplatin โดยใช้ ligand field theory พร้อมระบุชื่อ d-orbital ทั้งหมด และจัดเรียงอิเล็กตรอน
- 10.3 (1.5 คะแนน) หากเปลี่ยนโครงสร้างของ cisplatin โดยการเติม ligand เข้าไปอีกจนมีโครงสร้างเป็น square pyramid จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพลังงานของ d-orbital ต่างๆ อย่างไรบ้าง
- 10.4 (5.5 คะแนน) เมื่อนำเอา cisplatin มาละลายในน้ำจะเกิดปฏิกิริยา 2 ขั้นตอนคือ
- ขั้นที่ 1 น้ำ 1 โมเลกุลจะเข้าไปแทนที่ Cl^- ได้ผลิตภัณฑ์เป็นสารเชิงซ้อน A และ Cl^- กำหนดให้ปฏิกิริยาขั้นนี้มีค่าคงที่สมดุลเท่ากับ 3.6×10^{-3}
- ขั้นที่ 2 น้ำอีก 1 โมเลกุลจะเข้าไปแทนที่ Cl^- ที่เหลืออยู่ในสารเชิงซ้อน A ได้ผลิตภัณฑ์เป็นสารเชิงซ้อน B และ Cl^- กำหนดให้ปฏิกิริยาขั้นนี้มีค่าคงที่สมดุลเท่ากับ 1.1×10^{-6}
- 10.4.1 จงเขียนสมการเคมีที่เกิดขึ้นในขั้นที่ 1 โดยแสดงสูตรเคมีให้ชัดเจน
- 10.4.2 ^{กำหนดให้}หาความเข้มข้นเริ่มต้นของสารละลาย cisplatin ในน้ำเป็น 0.20 M จงคำนวณหา [A], [B] และ $[\text{Cl}^-]$ ที่สมดุล

โจทย์ข้อที่ 11 (10.5 คะแนน)

แมงกานีสเป็นโลหะที่มีเลขออกซิเดชันได้หลายค่า และเกิดสารประกอบกับลิแกนด์ได้หลายชนิด เช่น H_2O , CO , SCN^- , CN^- , OH^- , $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$ เป็นต้น สารประกอบ MnO_2 มีสีดำเป็นสารที่ไม่ละลายน้ำในภาวะที่เป็นกลาง แต่หากมี $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$ จะได้สารเชิงซ้อนสีแดงละลายได้ในน้ำซึ่งไม่เสถียร โดยเปลี่ยนเป็นสารเชิงซ้อนอื่นที่เลขออกซิเดชันของแมงกานีสเปลี่ยนไป และ $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$ สลายตัวไปเป็น CO_2 ได้อีกด้วย หากมีสารละลายของสารเชิงซ้อนออกตะฮีดรัลของแมงกานีส A – F รวม 6 ชนิด และมีข้อมูลเพิ่มเติมดังนี้

- 1) หากสารเชิงซ้อนมีประจุ ให้ counter cation เป็น K^+ และ counter anion เป็น SO_4^{2-} เสมอ
- 2) ค่าความแรงของสนามลิแกนด์ของ $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$ ใกล้เคียงกับของน้ำ
- 3) สารเชิงซ้อน A – F นี้ แบ่งออกได้เป็นสามกลุ่ม คือ
  - กลุ่มที่ 1 เป็นสารเชิงซ้อนของ $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$ กับ Mn(II) หรือ Mn(III) หรือ Mn(IV)
  - กลุ่มที่ 2 เป็นสารเชิงซ้อนของ $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$ และ H_2O กับ Mn(II) หรือ Mn(III) หรือ Mn(IV)
  - กลุ่มที่ 3 เป็นสารเชิงซ้อน ML_6 ของ Mn(II) กับ H_2O หรือ CN^- หรือ Cl^-
- 4) สี การนำไฟฟ้า และข้อมูลอื่นๆ ของสารละลาย A – F แสดงได้ดังตารางข้างล่าง

กลุ่ม	สารละลาย	สี	การนำไฟฟ้าใกล้เคียงกับสารละลาย	ข้อมูลอื่นๆ
1	A	แดง	$\text{K}_3\text{Fe(CN)}_6$	ไวต่อแสง
1	B	ชมพู	$\text{K}_4\text{Fe(CN)}_6$	สลายตัวได้ถ้ามีกรด
2	C	แดง	$\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$	สลายตัวได้เอง
2	D	ชมพู	$\text{Ni(en)}_3\text{Cl}_2$	สลายตัวได้ถ้ามีกรด
3	E	ชมพูอ่อน	$\text{Mn(SiF}_6)$	ตกตะกอนเมื่อเติม Ba^{2+}
3	F	ม่วงเข้ม	$\text{K}_4\text{Fe(CN)}_6$	Mn(II) complex ส่วนน้อยที่สีเข้ม

จากข้อมูลข้างต้น ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

- 11.1 (2.5 คะแนน) สารใดที่ยังไม่สามารถระบุสูตรเคมีที่ชัดเจนได้ สารนี้มีสูตรเคมีที่แสดงส่วนของสารเชิงซ้อนเป็นอย่างไรได้บ้าง เสนอการทดลองเพื่อยืนยันชนิดสาร
- 11.2 (2 คะแนน) วาดแผนภาพแสดงระดับพลังงานของ d-orbital ของสารเชิงซ้อน A และ F และบรรจุอิเล็กตรอนลงในแผนภาพนั้น โดยถือว่าโลหะอยู่ใน octahedron field เสมือน ML_6
- 11.3 (6 คะแนน) ถ้าสารเชิงซ้อน G เกิดจากการแทนที่น้ำ 1 โมเลกุลในสาร D ด้วย SCN^- ให้หาจำนวนไอโซเมอร์ของสาร G ที่เป็นไปได้ทั้งหมด เขียนชื่อภาษาอังกฤษของสารเชิงซ้อน G ที่เป็นไปได้ทั้งหมดโดยไม่ต้องระบุชื่อไอโซเมอร์ และเลือกสารมา 1 ชื่อเพื่อวาดรูปของ geometrical isomer ทุกไอโซเมอร์ของสารนั้น

เลขประจำตัวสอบ .....

โจทย์ข้อที่ 12 (11.5 คะแนน)

แร่ที่สำคัญของโครเมียมคือ chromite (FeCr_2O_4) ในการถลุงแร่นี้ ถ้าไม่ได้ต้องการโครเมียมบริสุทธิ์สูงจะใช้วิธีรีดิวซ์ด้วยคาร์บอน ได้ผลิตภัณฑ์เป็นโลหะโครเมียมและเหล็กผสมกัน และได้แก๊ส X ที่มีสมบัติเป็นตัวรีดิวซ์

ถ้าต้องการโลหะโครเมียมบริสุทธิ์ จะออกซิไดส์แร่ chromite ด้วยแก๊สออกซิเจนในค้างหลอมเหลว ทำให้เกิดโครเมตซึ่งละลายน้ำแล้วแยกออกมาเป็น $\text{Na}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ จากนั้นรีดิวซ์ $\text{Na}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ ด้วยคาร์บอน จะได้ Cr_2O_3 , Na_2CO_3 และแก๊ส X ขั้นสุดท้ายจึงรีดิวซ์ Cr_2O_3 ด้วยอะลูมิเนียม (Thermite Process)

- 12.1 (3 คะแนน) Fe และ Cr ในแร่ chromite มีการจัดอิเล็กตรอนเป็นอย่างไร และมี unpaired electron จำนวนเท่าใด
- 12.2 (1.5 คะแนน) จงเขียนสมการแสดงปฏิกิริยารีดิวซ์แร่ chromite ได้โครเมียมที่ยังไม่บริสุทธิ์ และปฏิกิริยารีดิวซ์ $\text{Na}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ จนได้โครเมียมบริสุทธิ์ พร้อมทั้งดุลสมการ
- 12.3 (2.5 คะแนน) ถ้าเริ่มด้วยแร่ chromite น้หนัก 10 kg ที่มี FeCr_2O_4 80 % และผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ 100 % เพื่อให้ได้โลหะโครเมียมบริสุทธิ์ จะต้องใช้อะลูมิเนียมอย่างน้อยกี่กิโลกรัม
- 12.4 (2 คะแนน) โลหะ Al และ Cr มีโครงสร้างผลึกเป็นแบบ face-centered cubic และ body-centered cubic ตามลำดับ ผลึกของโลหะใดมีประสิทธิภาพการเรียงตัว (มีการเรียงอะตอมได้ใกล้ชิด) สูงกว่า ให้เหตุผลโดยวาดรูปประกอบ
- 12.5 (2.5 คะแนน) รัศมีอะตอมของ Cr เท่ากับ 130 pm ถ้ากำหนดให้โครงสร้างผลึกของ Cr เป็นแบบ simple cubic ความหนาแน่นของผลึกโครเมียมจะเป็นเท่าใด